

Savonlinnan kaupungin opiskeluhoollon suunnitelma

Opiskeluhoolto

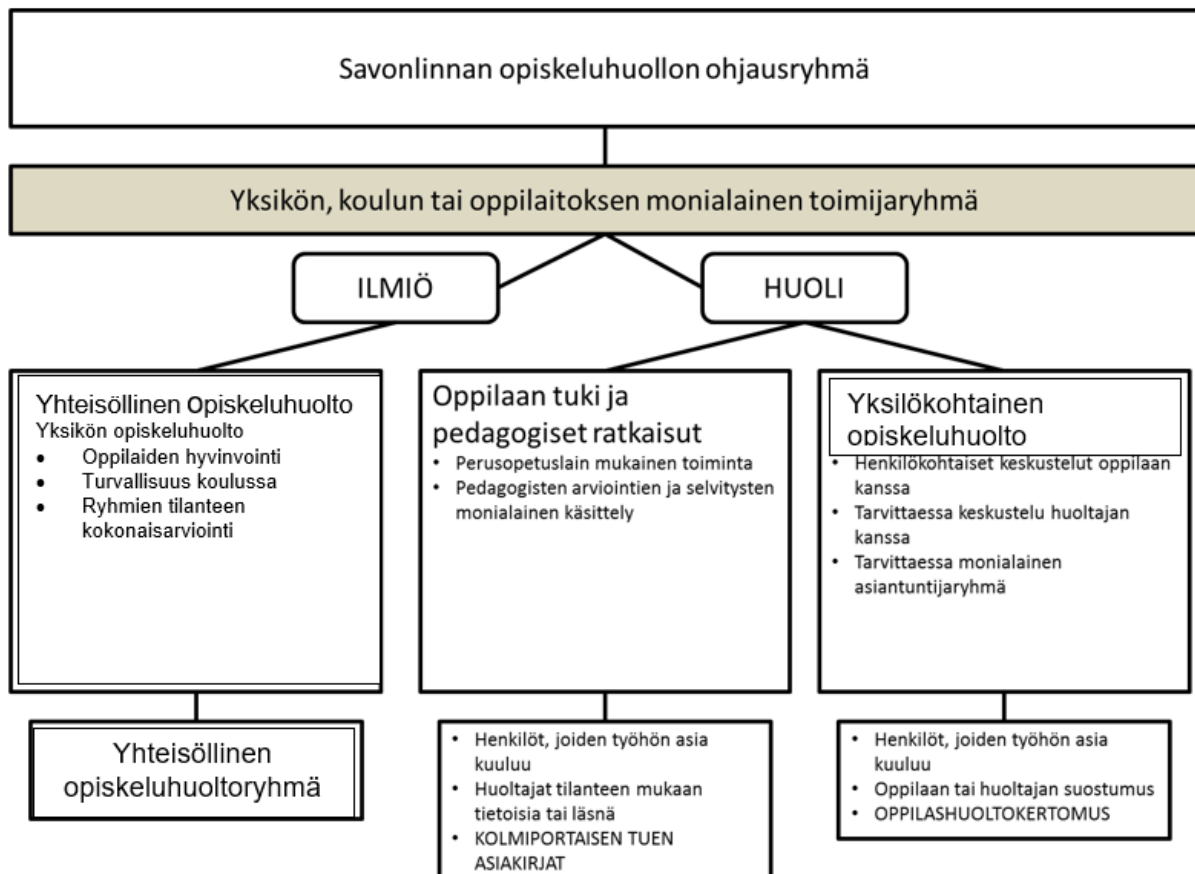
Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhoollosta nimitystä opiskeluhoolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Tässä asiakirjassa käytetään perusopetuksen käsitteistöä.

Lukiot ovat tehneet opiskeluhoollon suunnitelman tämän asiakirjan pohjalta erikseen opetussuunnitelmansa perusteiden mukaisin käsittein.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta esiopetuksen opiskeluhoollosta nimitystä opiskeluhoolto, opiskelijasta käsitettä lapsi, oppilaitoksesta nimitystä esiopetusyksikkö tai esiopetus. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä¹. Esiopetuksen opiskeluhoollon suunnitelma noudattelee esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia käsitteitä.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä.

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

Kuva 1. Opiskeluhoolto.

Monialainen opiskeluhuollon yhteistyö

Monialainen yhteistyö on opiskeluhuollossa keskeistä. Opiskeluhoolto järjestetään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa, opetustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa päiväkotitai kouluyhteisön tai yksittäisen oppilaan hyvinvointiin liittyvien huolenaiheiden ratkaisemiseksi. Opiskeluhoollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut, sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Esiopetuksessa järjestetään terveydenhuoltolain mukaiset neuvolapalvelut. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 7§ ja 8§ ja Terveydenhuoltolaki 15§ ja 17§)

Opiskeluhooltoryhmät

Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

Hyvinvointialue muodostaa yhdessä alueensa kuntien kanssa alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän. Kunnassa toimivat muut koulutuksen järjestäjät ovat edustettuna yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmässä on lisäksi olla alaikäisten vanhempien tai huoltajien

sekä opiskelijoiden edustajia, opiskeluhuollon työntekijöiden edustajia sekä tarvittaessa muita yhteistyötahoja.

Yhteistyöryhmä toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä. Sen tehtävänä on:

- 1) valmistella 13 a §:ssä tarkoitettu alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma hyvinvointialueen aluevaltuustolle;
- 2) seurata 13 a §:ssä tarkoitetun alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista sekä lisäksi opiskeluhoitopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista;
- 3) käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhuollon yhteistyökysymyksiä;

Opiskeluhuollon ohjausryhmä on koulutuksen järjestäjän nimeämä monilainen ryhmä ja se koostuu opiskeluhuollon piirissä toimivista asiantuntijoista. Ryhmää johtaa sivistystoimenjohtaja. Ryhmän tehtävä on yleisen opiskeluhuollon suunnittelu, kehittäminen, ohjaaminen ja arviointi.

Yksikkökohtainen **yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä** on myös monialainen ja sitä johtaa yksikön esimies. Yksikkökohtainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä vastaa yksikön opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Yhteisölliseen opiskeluhoitoryhmän työskentelyyn osallistuvat myös opiskelijoiden ja huoltajien edustajat.

Asiantuntijaryhmä on monialainen, yhtä tapausta varten koottu ryhmä, jota johtaa ryhmän nimeämä vastuuhenkilö. Sen tehtävä on yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittäminen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestäminen.

	ASIAKIRJA	MONIALAINEN TOIMIJARYHMÄ	TEHTÄVÄ
KUNTA	Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma	Opiskeluhuollon ohjausryhmä	- suunnittelu - kehittäminen - ohjaus - arviointi
KOULU/PÄIVÄKOTI	Opiskeluhoitosuunnitelmat osana koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaa	Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä	- suunnittelu - kehittäminen - toteuttaminen - arviointi
OPPILAS/OPPILASRYHMÄ	Opiskeluhoitokertomus	Yksilöllinen (= tapauskohtainen) asiantuntijaryhmä	- tuen tarpeen selvittäminen - opiskeluhuollon palvelujen järjestäminen

Taulukko 1. Opiskeluhuollon toimijaryhmät, asiakirjat ja tehtävät.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtävä on seurata, arvioida ja kehittää päiväkot- tai kouluyhteisön ja oppilaiden hyvinvointia yhdessä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa². Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelussa huomioidaan mm. valtakunnallisten kouluterveys- ja hyvinvointikyselyjen tulokset, sekä opetuksenjärjestäjän yhdessä sovittujen kyselyjen (mm. kouluviihtyvyys, kiusaamiskyselyt) avulla saatu tieto.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Oppilaalle annettavat palvelut, kuten terveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä oppilasta koskevan monialaisen opiskeluhuoltoryhmän toiminta ovat kaikki yksilökohtaista opiskeluhuoltoa³. Terveydenhuollon toteuttamat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhuoltoa. Niistä saatua tietoa hyödynnetään toteutettaessa yhteisöllistä opiskeluhuoltoa.

Opiskeluhuoltosuunnitelmat

Opiskeluhuollon suunnittelua ja toteutusta ohjaavat seuraavat, monialaisessa yhteistyössä valmisteltavat suunnitelmat.

Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma (Eloisa), joka tehdään yhteistyönä hyvinvointialueen toimijoiden kesken.

1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma, joka sisältyy paikalliseen opetussuunnitelmaan (luku 8). Osana koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaa ovat yksikkökohtaiset opiskeluhuoltosuunnitelmat
2. Yksikkökohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan esi – ja perusopetukseen sekä toiselle asteelle yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten, huoltajien ja tarvittaessa myös muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opiskeluhuollon suunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun. Koulussa oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.

² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

Yksikkökohtaiset opiskeluhoolltosuunnitelmat ovat Wilmassa osana vuosittain päivitettävää ja arvioitavaa lukuvuosisuunnitelmaa.

Paikalliset asiat ja yksikkökohtainen opiskeluhoolltosuunnitelma

Opiskeluhoollto kuuluu jokaiselle päiväkodissa ja koulussa työskentelevälle aikuiselle. Sitä toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kasvatusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoolltona. Opiskeluhoolltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja hoolltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Savonlinnan seudulla tämä tarkoittaa:

- yhteisesti hyväksytyt periaatteet ja käytänteet ohjaavat kaikkia päiväkodeissa koulussa työskenteleviä aikuisia
- ammattitaitoinen ja riittävästi mitoitettu henkilöstö tarjoaa laadukasta kasvatusta ja opetusta sopivan kokoisissa ryhmissä
- viihtyisää, aktivoivaa ja turvallista oppimisympäristöä
- kodin ja koulun välisen yhteistyön jatkuvaa kehittämistä
- kerhotoimintaa kehitetään paikallisten toimijoiden kanssa, ml. iltapäivätoiminta 1. ja 2. luokkalaisille sekä erityisen tuen oppilaille
- toiminnan jatkuvaa arviointia, tiedonkeruuta ja kehittämistä

Oppilailla on lakisääteinen oikeus myös yksilökohtaiseen opiskeluhoolltoon⁴.

3. **Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma**, johon kirjataan opiskeluhoolltoa koskeva osuus⁵. Lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisältää oppilas- ja opiskelijahuollon paikallisia tavoitteita ja toteuttamiseen liittyviä linjauksia. Linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman kuvausta opiskeluhoolllost sekä yksikkökohtaisia opiskeluhoolltosuunnitelmia. (Savonlinnan osuus LIITTEENÄ 9 tällä hetkellä)
[Etela-Savon-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-2022-2023-2.pdf](#)
[\(savonlinna.fi\)](#)

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuolltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

⁵ Oppilas- ja opiskelijahuolltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoolltopalveluista sekä keskeiset työtehtävät

Opiskeluhoollon kokonaistarve

Suosituksesi- ja perusopetuksessa

Savonlinnan kaupungissa on perusopetuksessa yhteensä n. 2560 oppilasta, n. 200 esioppilasta ja Savonlinnan kaupungissa on lukiokoulutuksessa ja TUVA-koulutuksessa yhteensä 761 opiskelijaa. Terveystenhoitajan tehtäviin kuuluu myös Aikuislukion alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden kouluterveydenhuolto. Näitä opiskelijoita oli 2022 syyslukukaudella ja 2023 kevätlukukaudella 38.

Suositus kouluterveydenhoitajan resurssille on 1 htv 460 opiskelijaa kohden. Tämän perusteella perusopetuksessa tulisi olla tätä resurssia käytössä 5,57 henkilötyövuotta. Kouluterveydenhoitajia on tällä hetkellä 4.

Koululääkärin resurssille suositus on 1 htv 2100 opiskelijaa kohden. Perusopetuksessa tulisi sen perusteella olla 1,2 henkilötyövuoden verran tätä resurssia käytössään. Koululääkäreitä on tällä hetkellä 1.

Koulupsykologin resurssia 1 htv 780 opiskelijaa kohti. Esi- ja perusopetuksessa tulisi olla 3,54 henkilötyövuoden verran. Koulupsykologeja on tällä hetkellä 2.

Koulukuraattorin resurssia esi- ja perusopetuksessa tulisi olla käytössään 1 htv 670 opiskelijaa kohti 4,12 henkilötyövuoden verran.

Koulukuraattoreita on tällä hetkellä esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen yhteisiä 6,5.

Edellä kerrotusta johtuen esi- ja perusopetuksen opiskeluhoolltopalveluiden resurssi olisi seuraava;

- mitoituksen mukainen minimi on 6 henkilötyövuotta kouluterveydenhoitajan palveluita
- 1,0 henkilötyövuotta koululääkärin palveluita
- 3,5 henkilötyövuotta koulupsykologin palveluita
- 4,0 henkilötyövuotta koulukuraattorin palveluita

Suosituksesi lukiokoulutuksessa:

Lukiokoulutuksessa suositus opiskelijaterveydenhoitajan resurssille on 1 htv 570 opiskelijaa kohden. Tämän perusteella lukioilla tulisi olla tätä resurssia käytössään 1,3 henkilötyövuotta. Tällä hetkellä lukioilla on käytössään 1,4 htv.

Sosiaali- ja terveysministeriön mitoitussuorituksissa on tuotu esille, että resurssia jyvitetessä on huomioitava seuraavat asiat;
paljon tukea tarvitsevien nuorten osuus

terveydenhoitajan ja lääkärin toimipisteiden määrä (esim. Taidelukiossa työskentelevällä viranhaltijalla on kolme toimipistettä)
kutsuntojen ennakoterveystarkastukset

Koululääkärin resurssille suositus on 1 htv 2500–3000 opiskelijaa kohden. Lukioilla tulisi sen perusteella olla 0,29–0,24 henkilötyövuoden verran tätä resurssia käytössään. Tällä hetkellä lukioilla on tosiasiallisesti käytössään 0,2 htv.

Koulupsykologin resurssia lukioilla tulisi olla 0,92 henkilötyövuoden verran. Tällä hetkellä käytössä tätä resurssia n. 0,5 htv

Koulukuraattorin resurssia lukioilla tulisi olla käytössään 1,07 henkilötyövuoden verran. Tällä hetkellä käytössä on tätä resurssia 0,7 htv.

Edellä kerrotusta johtuen lukioiden opiskeluhooldopalveluiden resurssi olisi seuraava;

- 1,8 henkilötyövuotta opiskelijaterveydenhoitajan palveluita
- 0,4 henkilötyövuotta koululääkärin palveluita
- 1,3 henkilötyövuotta koulupsykologin palveluita
- 1,5 henkilötyövuotta koulukuraattorin palveluita

Opetushallituksen määräyksen mukaan opiskeluhoollon kokonaistarpeen arvioinnissa tulee huomioida opiskelijoiden sekä lukioyhteisöjen erityistarpeet.

Savonlinna on pinta-alaltaan Suomen 17. suurin kunta. Alue on harvaan asuttua ja tämän johdosta palveluverkko tavanomaista laajempi. Tämä asettaa erityistarpeita palvelujen järjestämiselle.

Lyseon lukiossa opiskeluhoollolle aiheuttavat resurssin lisätarvetta TUVA-opiskelijat sekä vieraskieliset opiskelijat. Savonlinnan Taidelukiossa suurin osa opiskelijoita tulee oppilaitokseen ulkopaikkakunnilta, joten he asuvat viikot erossa huoltajistaan. Lisäksi opiskelijaksi hakeutuvien joukossa on paljon sellaisia, jotka ovat erityisen avun ja tuen piirissä jo peruskouluvuosinaan. Nämä asiat luovat paineita opiskeluhooltoon, ennen kaikkea kuraattori- ja terveydenhooldopalveluihin. Laskennallisesti tarve yksilökohtaisille opiskeluhooldopalveluille olisi 1000 opiskelijalla.

Opiskeluhooldopalvelujen keskeiset työtehtävät

Monialaista yhteistyötä tekevät kouluilla koulupsykologi, -kuraattori, kasvatusohjaaja ja terveydenhoitaja sekä neuvola – tai koululääkäri.

Opiskeluhoollon psykologi tuo psykologista asiantuntijuutta oppilaitoksen ja oppilaiden/opiskelijoiden käyttöön. Pääpaino on yhteisöllisessä työssä, mutta työ sisältää myös yksilötyötä. Psykologin yksilötyö sisältää oppilaan/opiskelijan kehitykseen, oppimiseen, tai opiskeluun liittyvien kysymysten selvittelyn ja arvioinnin. Tähän kuuluu oppilaan/opiskelijan psykologinen arviointi, tukitoimien ja opetusjärjestelyjen suunnittelu

yhteistyössä huoltajien ja oppilaitoksen henkilöstön kanssa sekä yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Psykologi tarjoaa konsultaatiota koulun muulle henkilöstölle. Mahdollisen psykologin tutkimuksen tarpeen arvioi aina psykologi.

Oppilas/opiskelija voi hakeutua psykologin vastaanotolle oma-aloitteisesti, huoltajan, opettajan, terveydenhoitajan tai muun yhteistyökumppanin ohjaamana. Palvelut ovat vapaaehtoisia, luottamuksellisia ja maksuttomia. Tarvittaessa psykologi ohjaa oppilaita/opiskelijoita muiden tarvittavien palveluiden piiriin tai kutsuu yhteistyökumppaneita mukaan oppilaan tueksi.

Kun opettajalla herää huoli oppilaan/opiskelijan oppimisesta, keskittymisestä tai hyvinvoinnista, hän ottaa asian ensin puheeksi oppilaan/opiskelijan ja ikätaso huomioiden tarvittaessa huoltajan kanssa. Oppilaan/opiskelijan tilanteen selvittäminen ja arviointi voi alkaa konsultoimalla opiskeluhoollon toimijoita tai kutsumalla koolle yksilökohtainen monialainen opiskeluhooltoryhmä.

Koulukuraattori

Koulukuraattori on oppilaitoksessa työskentelevä sosiaali- ja kasvatustieteen ammattihenkilö. Koulukuraattori tukee oppilasta/opiskelijaa silloin, kun kaveri- tai perhesuhteissa on huolia, oppilas/opiskelija kokee yksinäisyyttä, tulee kiusatuksi, koulunkäynti ei suju tai poissaoloja kertyy paljon. Oppilas/opiskelija voi tarvita tukea myös silloin, kun hänen tai hänen perheensä elämään tulee muutoksia tai kriisejä, jotka vaikuttavat opiskeluun ja hyvinvointiin.

Koulukuraattorin tehtävänä on tukea oppilasta/opiskelijaa yhdessä läheisten sekä koulun sisäisen ja ulkoisen verkoston kanssa. Perusopetuksessa tavoitteena on se, että oppilas suoriutuu peruskoulun oppimäärästä ja saa päättötodistuksen. Toisella asteella tavoitteena on opinnoista suoriutuminen ja tutkintotodistuksen saaminen.

Oppilas/opiskelija voi hakeutua oma-aloitteisesti keskustelemaan tai tulla vanhemman, opettajan, terveydenhoitajan tai jonkun muun henkilön ohjaamana kuraattorille. Keskustelut ovat luottamuksellisia ja maksuttomia.

Koulukuraattori on mukana koulun oppilas-/opiskelijahuollollisessa ja moniammatillisessa työssä sekä ohjaa tarvittaessa oppilaan/opiskelijan koulun ulkopuolisten tukipalvelujen piiriin.

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtainen keskustelumahdollisuus koulukuraattorin tai koulupsykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen kun oppilas on tätä pyytänyt⁶.

Kasvatusohjaaja

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

Kasvatusohjaaja työskentelee yläkouluissa ja lukioissa. Hänen tehtävänä on edistää lasten ja nuorten oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Kasvatusohjaaja osallistuu Hyvinvoinnin vuosikello -toimintamallin toteutukseen yhteistyössä koulun opetushenkilöstön ja muun opiskeluhuollon henkilöstön kanssa ja tukee oppilaita ja opiskelijoita koulunkäynnissä ja arjen hallinnassa sekä edistää hyvinvointia kouluyhteisössä. Koulujen loma-aikoina kasvatusohjaaja on lasten ja nuorten tavoitettavissa ja osallistuu kaupungin nuorisotyöhön.

Kouluterveydenhoitaja on koululla oleva terveyden edistämisen asiantuntija. Hän tapaa oppilaat vuosittain, seuraa heidän kasvuaan ja kehitystään; antaa jokaiselle oppilaalle yksilöllistä terveysterveystietoa, sekä huolehtii heidän rokotussuojastaan.

Kouluterveydenhoitajat tekevät myös monenlaista moniammatillista verkostoyötä oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Kouluterveydenhoitaja työskentelee pääosin ajanvarauksella, mutta joillakin kouluilla on käytössä myös avoimia vastaanottoja, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan asioistaan. Varsinainen sairaanhoito ei sisälly kouluterveydenhoitajan työhön.

Esioppilaiden terveydenhuoltopalvelut järjestetään neuvolapalveluina.

Koululääkäri toimii lääketieteellisenä asiantuntijana kouluterveydenhuollossa sekä koko opiskeluhuollossa. Lääkäri työskentelee terveydenhoitajan työparina ja työ painottuu 1., 5. ja 8. luokalla tehtäviin laajoihin terveystarkastuksiin. Koululääkäriin tehtäviä ovat mm. oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvun ja kehityksen seuraaminen, perheen hyvinvoinnin selvittely ja vanhempien tukeminen, terveysterveystietoa sekä oppimiseen vaikuttavien terveysterveystietojen selvittely, diagnostiikka ja tarvittaessa lisätutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen. Myöskään koululääkärille ei kuulu sairauksien hoito ja seuranta, poikkeuksena tästä on ADHD, jonka hoito ja seuranta on sovittu tehtäväksi kouluterveydenhuollossa.

Esioppilaiden terveydenhuoltopalvelut järjestetään neuvolapalveluina.

2. Päiväkotij- ja kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yksikkökohtainen, yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä edistää yhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Se toteuttaa, seuraa ja kehittää yhteisöllistä opiskeluhoitoa. Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän työ on ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

- **Yksikkökohtaisen opiskeluhoolloryhmän toimintatavat ja käytännöt**

Yhteisöllisessä opiskeluhoolloryhmässä on kasvatus- ja opetushenkilöstön lisäksi terveydenhoolltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä, oppilaiden ja hoolltajien edustajat ja se voi kuulla asiantuntijoita tarpeen mukaan. Yhteisöllinen opiskeluhoolloryhmä vastaa opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa yksikön esimies.

Yksikkökohtaisen opiskeluhoolloryhmän jäsenten tehtävät:

Yksikön esimies	Vastaa ryhmän koollekutsusta ja toimii ryhmän puheenjohtajana sekä vastaa yksikkönsä opiskeluhoollosta.
Kasvatus- ja opetushenkilöstö	Tukee oppilaiden koulunkäyntiä ja hyvinvointia. Välittää tietoa oppilaiden hyvinvoinnista. Osallistuu opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen.
Oppilaanohjaaja	Vastaa oppilaiden opintojen ohjauksesta.
Neuvola- ja Kouluterveydenhoollto	Vastaa oppilaan terveyden seuraamisesta ja edistämisestä yhteistyössä hoolltajien kanssa. Osallistuu kasvu- ja opiskeluympäristön terveydellisten olojen seurantaan sekä yksikön monialaiseen yhteistyöhön.
Koulupsykologi	Antaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla 1) edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä perheiden ja muiden lähiyhteistyötahojen kanssa sekä 2) tuetaan lapsen/nuoren oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.
Kuraattori	Tukee oppilaiden hyvinvointia, myönteistä kokonaiskehitystä ja koulunkäyntiä sekä edistää hyvinvointia kasvu- ja opiskeluyhteisössä.
Kasvatusohjaaja	Tukee oppilaiden hyvinvointia, myönteistä kokonaiskehitystä ja koulunkäyntiä sekä edistää hyvinvointia kouluyhteisössä
Oppilas/hoolltajajäsen	Tuo tietoa oppilaiden/hoolltajan havaitsemista ilmiöistä päiväkotii- ja kouluyhteisössä ja välittää yhteisöllisen opiskeluhoolloryhmän terveiset muille oppilaille/hoolltajille.

Toimintatapoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaiden, hoolltajien, opettajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Perusopetuksessa kouluterveyskysely tehdään kahden vuoden välein, KaMu-koulukysely tai vastaava vuosittain ja kouluviihtyvyysskysely tai vastaava vähintään kerran vuodessa. Toimintasuunnitelmat viedään käsiteltäväksi oppilaskunnan hallitukseen ja vanhempia edustavaan toimijatahoon.

Savonlinnan kouluissa noudatetaan Yhteisöllisen opiskeluhoollon vuosikelloa (liitteenä). Vuosikellon mukaisten teemojen käsittely suunnitellaan lukuvuoden alussa ja toiminnan toteutumista arvioidaan lukuvuoden lopussa.

- **Yhteistyö päiväkodin tai koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämisessä**

Päiväkodin ja koulun ulkopuoliset yhteistyötahot osallistuvat opiskeluhoollon kehittämistyöhön pohtien opiskeluhoollon rakenteita, muotoja ja toimintatapoja yhteistyössä yhteisöllisen opiskeluhoolloryhmän kanssa.⁷ (Liite 1. Koulun ulkopuoliset yhteistyötahot)

- **Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa**

Esi-, perus- ja toisen asteen nivelvaiheiden toimintamallit helpottavat oppilaan siirtymistä kasvatuksesta ja opetuksesta vastaavien tahojen välillä. Toimintamallien avulla varmistetaan, että opetuksen järjestämisen kannalta tarpeellinen tieto siirtyy oppilaan mukana seuraavalle taholle.

Oppilaan tilanne voi edellyttää nivelvaiheiden toimintamallien noudattamista myös iltapäivätoiminnan yhteydessä, luokanopettajan /-valvojan vaihtuessa, oppilaan vaihtaessa koulua tai kuntaa tai tullessa uuteen kouluun maahanmuuttajana.

Kun oppilas siirtyy samassa kunnassa samalla kouluasteella, tiedot voidaan siirtää lupaa kysymättä. Kaikissa muissa tapauksissa tiedonsiirtoon on pyydettävä huoltajan tai oppilaan lupa.

Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä / viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai toisen asteen koulutuksen järjestäjälle⁸.

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

⁸ Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

Yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa

NEUVOLASTA VARHAISKASVATUKSEEN

- ❖ tarvittaessa palaverit huoltajan, terveydenhoitajan ja varhaiskasvatuksen kesken
- ❖ yhteiset tiedonsiirtolomakkeet
- ❖ lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen

VARHAISKASVATUKSESTA ESIOPETUKSEEN

- ❖ tarvittaessa palaverit huoltajan, terveydenhoitajan ja esiopetuksen kesken
- ❖ lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- ❖ vanhempainilaisuudet esiopetuksesta
- ❖ varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultointi tarvittaessa

ESIOPETUKSESTA ALAKOULUUN

- ❖ yhteistyö huoltajien kanssa
- ❖ yhteistyö luokanopettajan ja erityisopettajan kanssa
- ❖ monialainen konsultointi
 - huoltajien ja lasten kouluun tutustuminen
 - lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma
 - tehostetun ja erityisen tuen tietojen siirto
 - eri tahojen havainnot/tutkimukset
 - koulunkäynnin lykkäys
 - pienryhmätarpeet

ESIOPETUKSESTA PERUSOPETUKSEN ILTAPÄIVÄTOIMINTAAN

- ❖ yhteistyö esiopettajan ja iltapäivätoiminnan ohjaajan kanssa
- ❖ tiedonsiirtolomake esiopetuksesta iltapäivätoimintaan

NELJÄNNELTÄ VIIDENNELLE (Nojanmaa), VIIDENNELTÄ KUUDENNELLE (Nätki) JA KUUDENNELTÄ SEITSEMÄNNELLE (muut alakoulut) LUOKALLE

- ❖ tutustumiskäynnit kouluun, johon siirrytään
- ❖ siirtopalaverit lähettävän ja vastaanottavan koulun toimijoiden kesken
- ❖ luokkaryhmien muodostaminen yhteistyössä lähettävän koulun ja vastaanottavan koulun kesken
- ❖ vanhempainilta 4/5/6. luokan keväällä
- ❖ koteihin tiedote vastaanottavan koulun opiskeluhoollasta
- ❖ tuki-/kummioppilaat sopeutumisen tukena
- ❖ uusien ryhmien ryhmäytymispäivät
- ❖ uusien ryhmien vanhempainillat
- ❖ säännölliset luokanvalvojan/luokanohjaajan tunnit/vartit

YLÄKOULUSTA LUKIOON JA TOISELLE ASTEELLE

- ❖ yhteistyö huoltajien ja oppilaan kanssa
- ❖ monialainen yhteistyö
 - 8. luokan laaja terveystarkastus
 - oppilaanohjaajan haastattelut
 - työelämään tutustumisjaksot, TET - jaksot
 - tutustumiskäynnit toisen asteen oppilaitoksissa
 - toisen asteen oppilaitoksista tehtävät vierailut ja koulutuksen esittely
 - yhteishakuun liittyvät vanhempainillat
 - yläkoulun oppilaanohjaajien ja toisen asteen opinto-ohjaajien yhteistyö
 - jälkiohjaus
 - 9. luokan jälkeen seuranta oppilaiden sijoittumisesta jatko-opintoihin tai työelämään. Seurannasta vastaavat seudun opinto-ohjaajat
 - oppilaan tai huoltajien luvalla tiedon siirto toisen asteen oppilaitokseen
 - tarvittaessa lausunto harkinnanvaraista hakua varten

- **Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyys, turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa**

Kouluyhteisön terveellisyttä, turvallisuutta ja toimintaohjeiden toteutumista seurataan ja arvioidaan suunnitelmallisesti yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Paikallinen yhteistyö tukee tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa ja niiden ennaltaehkäisyssä.

Kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä huolehditaan säännöllisesti⁹. Joka kolmas vuosi toteutetaan kouluympäristön terveydellisten olosuhteiden ja turvallisuuden tarkastukset. Tarkastukseen osallistuvat kouluterveydenhoitajan ja terveystarkastajan lisäksi koulutuksen järjestäjä, oppilaiden edustaja ja koulun henkilökunnan edustaja. Tarkastukseen voidaan kutsua lisäksi muita asiantuntijoita.

Samassa yhteydessä tehdään terveydensuojelulain¹⁰ mukainen määräaikaistarkastus terveystarkastajan aloitteesta. Terveystarkastaja tekee tarkastuksesta tarkastuspöytäkirjan.

- **Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä**

Kouluterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistyötä koulukohtaisen suunnitelman mukaan, esimerkiksi murrosikään liittyvät terveydenhoitajan pitämät oppitunnit 5. luokalla,

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

¹⁰ Terveydensuojelulaki 26 §

tutustuminen perhesuunnitteluneuvolan toimintaan 8.luokalla ja Terveysrasti-päivät. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös eri asiantuntijoiden ja kolmannen sektorin kanssa.

Kouluterveydenhuollon, terveystiedon opetuksen ja Terveysrasti-päivien sisällöissä otetaan huomioon valtakunnallisen kouluterveyskyselyn sekä seudullisesti että koulukohtaisesti koottu tieto lasten ja nuorten terveyskäyttäytymisestä.

- **Järjestyssäännöt**

Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä¹¹. Koulukohtaiset järjestyssäännöt ovat koulujen lukuvuosisuunnitelmissa Wilmassa.

- **Poissaolojen ennaltaehkäiseminen, seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen**

Poissaolojen ennaltaehkäiseminen, seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen, sekä Savonlinnan kaupungin poissaolomalli on esitelty seudullisen opetussuunnitelman luvussa 5. (Liite 2)

- **Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus**

Tapaturmien ehkäisyyn liittyvässä ohjeistuksessa otetaan huomioon tapaturmien torjunnan kansalliset linjaukset ja ohjeistukset sekä toiminnan edellyttämä yhteistyö. Opiskeluhuollon yhteistyössä sovitaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn, ensiapuun, hoitoon ohjaukseen ja tapaturmien seurantaan liittyvistä menettelytavoista. Niistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

Koulutapaturmien ehkäisy ja ensiapu ovat osa koulukohtaista koulun turvallisuussuunnitelmaa, joka laaditaan rehtorin, koulun henkilöstön, kouluterveydenhuollon ja oppilaskunnan yhteistyönä. Koulussa on oltava tarkoituksenmukainen ensiapuvälineistö. Sen kunnosta ja täydentämisestä vastaava rehtorin nimeämä henkilö. Terveystieteiden tehtävänä on tarkastaa välineistö säännöllisesti.

Koulutapaturmista saadaan tietoa kouluterveydenhoitajalta sekä vahinkoilmoituksista. Tilastoinnista saatua tietoa tarkastellaan yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä ja tietoa hyödynnetään tapaturmien ennaltaehkäisyssä.

- **Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen**

¹¹ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

Koulun aikuisten tulee puuttua koululaisten päihteiden käyttöön ja tehdä asiassa tarvittaessa yhteistyötä opiskeluhoito henkilöstön kanssa. Painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ. Tupakointi on kielletty kaikessa koulun toiminnassa ml. opintoretket. Opiskeluhoollollisten toimien lisäksi koulun käytettävissä ovat perusopetuslain mukaiset kurinpitokeinot.

Terveystarkastusten yhteydessä selvitetään oppilaiden päihteiden käyttöä. Kouluterveydenhuollon tehtävänä on neuvoa ja auttaa tupakoinnin sekä päihteiden käytön lopettamisessa ja järjestää tarvittaessa hoitoonohjaus. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Mikäli päihteiden käyttöä ilmenee oppilaiden kesken laajemmin, yhteistyötä voidaan lisätä alueellisesti esim. poliisin, nuorisotyön, huoltajien ja järjestöjen kanssa.

- **Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet**

Koulumatkojen kulkemisessa noudatetaan sivistyslautakunnan hyväksymiä Savonlinnan kaupungin koulukuljetusoppaan periaatteita. Kuljetusopas löytyy osoitteesta http://www.savonlinna.fi/asukas/kasvatus_ja_opetus/koulukuljetus

Koulun pihojen ja niiden ympäristöjen liikennejärjestelyillä minimoidaan tilanteet, joihin sisältyy onnettomuusriski.

Koulukuljetusjärjestelyjä seurataan ja arvioidaan havaintojen ja saadun palautteen pohjalta.

- **Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä¹²**

Opiskeluhoitosuunnitelman liitteenä on suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. (Tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen, Liite 3, KaMu-kiusaamiseen puuttumisen ohjelma Liite 4) Suunnitelman noudattamista ja toteutumista seurataan omavalvonnalla. Suunnitelmassa otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön¹³. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa.

¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

¹³ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria. Se on otettava huomioon koulun kaikessa toiminnassa. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville.

Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille¹⁴. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä eri viranomaisten kanssa.

Opiskeluhuollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan oppilaan ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle annetaan tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja kouluyhteisön toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä. Ohjeet käydään läpi aina uuden viranhaltijan perehdyttämisessä ja ne ovat nähtävänä koulun opettajanhuoneissa ja Wilmassa. Ohjeet käydään läpi myös koulujen vanhempainilloissa.

Kaikilla koulun aikuisilla on velvollisuus puuttua oppilaan häiritsevään käyttäytymiseen oppitunneilla, retkillä tai välitunnilla.

Epäasiallisesta käytöksestä voi seurata **kasvatuskeskustelu**, jossa käydään tilanne läpi, ja pohditaan sen syitä ja seurauksia. Oppilaan määrää kasvatuskeskusteluun koulun opettaja tai rehtori. Tarvittaessa kasvatuskeskusteluun pyydetään oppilaan huoltaja. Häiriökäyttäytymisestä ilmoitetaan aina huoltajille.¹³

Jälki-istuntojen aikana oppilaalla voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä. Tehtävät voivat liittyä jälki-istunnon syyhyn. Esim. mikäli oppilas on hajottanut pulpetin, tämä voi jälki-istunnon aikana korjata sen.¹³

Jos oppilas sotkee koulun tiloja tai omaisuutta, hänet voidaan laittaa **siivoamaan sotkunsaa**. Siivoaminen ei ole rangaistus, vaan se kuuluu oppilaan velvollisuuksiin.¹⁵

Opettajalla ja rehtorilla on oikeus **tarkastaa ja ottaa pois oppilaan tavarat**, jos on perusteltua epäillä, että oppilaalla on vaarallisia esineitä tai aineita tai keskittymistä ja opetusta häiritseviä tavaroita, esim. kännykkä. Tavaroiden tarkastustilanteessa paikalla on

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

¹⁵ Perusopetuslaki 35§ -36i§, 47§ (1267/2013)

kaksi aikuista, joista toisen oppilas saa itse valita. Tarkastus tehdään huomiota herättämättä, henkilökohtaista koskemattomuutta ja yksityisyyttä kunnioittaen.¹³

- **Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa**

Kriisisuunnitelma

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma (Liite 5.) valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma.

Fyysisen turvallisuuden edistäminen

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla koulurakennukseen, opetustiloihin, opetusvälineisiin, opetuksen järjestämiseen, opetustilanteisiin ja välitunteihin sekä kouluyhteisön ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä. Tämä varmistetaan säännöllisin väliajoin tehtävällä riskikartoituksella. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työelämään tutustumispaikka ja oppilaan oppimisympäristö tutustumisaikana on oppilaalle turvallinen.

Turvallisuuden edistämisessä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Kouluyhteisön turvallisuutta ohjaavat työturvallisuuslaki ja sen mukainen työsuojelun toimintaohjelma¹⁶. Turvallisuutta ohjaa myös pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä säädös pelastussuunnitelmasta¹⁷. Pelastussuunnitelmaa on päivitettävä säännöllisesti ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla koulun koko henkilökunnalle.

Kouluyhteisön turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös tietoturvaluuteen liittyvät toimintatavat.

Oppilaiden henkilötiedot suojataan niin, että ulkopuoliset eivät pääse niihin käsiksi. Oppilailla, huoltajilla ja henkilökunnalla on käytössä henkilökohtaiset tunnukset opetuksessa käytettäviin palveluihin. Oppilailta ja huoltajilta pyydetään kirjallinen sitoutuminen tunnuksien ja ohjelmistojen käyttöön tietoturvasäädösten mukaisesti.

¹⁶ Työturvallisuuslaki 8, 9 ja 10 §

¹⁷ Pelastuslaki (468/2003) 9 § 3 mom., Pelastusasetus (787/2003) 9 ja 10 §

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Oppilaan tarvitsemaa tukea annetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhoollon tuen rakentamisessa että päiväkodin ja koulun arjessa. Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina oppilaan suostumukseen¹⁸.

Yksilökohtainen oppilashuolto esiopetuksessa perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisessa. Lapsen osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevista toimenpiteistä ja ratkaisuista hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti.

Asian käsittely myös yksittäisen lapsen tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu huoltajan suullisen suostumukseen. Huoltajan yksilöidyllä, kirjallisella suostumuksella asiankäsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä.¹⁹ Oppilashuoltoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen asioissa tarpeeksi katsomiltaan asiantuntijoilta.²⁰

Kun huoli oppilaasta herää, opettaja tai huoltaja ottaa asian esille koulun henkilöstön kanssa. Opettaja ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan, erityisopettajaan, kuraattoriin, psykologiin tai kutsuu tarvittaessa koolle yksilökohtaisen opiskeluhooltoryhmän.

Koulupsykologin tutkimuksiin ohjaututaan erityisopettajan kautta

Huoltaja voi halutessaan olla myös suoraan yhteydessä opettajaan, koulukuraattoriin, koulupsykologiin ja kouluterveydenhuoltoon.

- **Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa**

Kouluterveydenhuollon osalta yksilölliseen opiskeluhooltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset²¹ ja niihin sisältyvä terveystarkastusneuvonta. Laajat terveystarkastukset tehdään 1., 5. ja 8. luokkien oppilaille.

Huoltajilla on aina oikeus osallistua lapsensa tarkastuksiin. Erityisesti heidät kutsutaan mukaan laajoihin terveystarkastuksiin. Laajoihin terveystarkastuksiin sisältyy lomake, jonka täyttävät sekä huoltaja, oppilas että luokanopettaja tai luokanohjaaja.

¹⁸ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom

²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

²¹ Valtioneuvoston asetus 338/2011

([Opiskeluhuollon lomakkeita - THL](#), Liite 6) Lomakkeiden kautta kerätään ajankohtaista tietoa oppilaiden hyvinvoinnista. Laajoista terveystarkastuksista koottu tieto käsitellään yleisellä tasolla koulun yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä. Luokkakohtainen yleispalaute käydään läpi luokanopettajan tai luokanohjaajan kanssa. Lomakkeessa kysytään oppilaan ja huoltajan tiedonsiirtolupa opettajalle.

Kouluterveydenhoitaja on tavattavissa koulupäivinä ennalta ilmoitettuina aikoina. Tarvittaessa järjestetään myös iltavastaanottoja.

Varsinainen sairaanhoito ei sisälly kouluterveydenhoitajan työhön. Kouluterveydenhoitaja auttaa ensiaputilanteissa mutta ei ole aina paikalla, joten tarvittaessa koulutapaturmissa ensiavusta vastaavat aina kulloinkin paikalla/tilanteessa olevat koulun henkilökuntaan kuuluvat aikuiset. Suurin osa koulussa sattuvista tapaturmista aiheuttaa lieviä kolhuja tai naarmuja, joiden hoitamisessa toimivat samat periaatteet kuin kotioloissakin eikä terveydenhoitajan asiantuntemusta tai arviota tarvita. Jos koululainen sairastuu kesken koulupäivän, koulun aikuinen voi arvioida tilanteen, olla yhteydessä huoltajaan ja kotiuttaa oppilaan.

Koululääkäri on koululla erikseen sovittuina ajankohtina. Hän tekee pääasiassa vain suunnitelman mukaiset terveystarkastukset.

Hammashuolto kutsuu oppilaan henkilökohtaisen suunnitelman mukaan tarkastuksiin. Hoitokäynti on mahdollista koulupäivän aikana, kun siitä ilmoitetaan opettajalle ennakoon.

- **Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa**

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon ja lääkityksen järjestäminen

Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, kouluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa suullisesti ja kirjallisesti. Kouluterveydenhuollolla on kokonaisvastuu oppilaan terveydenhuollosta, joten kouluterveydenhuollon on saatava tieto oppilaan yhteyksistä erikoissairaanhoidon, hänen saamasta hoidosta sekä tehdyistä tutkimuksista.

Erityisruokavalion järjestäminen

Kouluruokailussa huomioidaan allergiat ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden esteellisyys. Allergioista ja muusta esteellisyydestä ilmoitetaan koulun ruokapalveluun erityisruokavaliolomakkeella. Lomake varmennetaan kouluterveydenhuollossa. (Liite 7) Erityisruokavaliot valmistetaan vain todellisen tarpeen mukaan, ei mieltymysten pohjalta.

Yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa sekä kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tarvittaessa tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa. Kaikkien ruokien perustana ovat terveydelliset perusperiaatteet ja tieto ruoan alkuperästä. Kouluateria kattaa noin kolmanneksen oppilaan päivittäisestä energiantarpeesta.

- **Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä**

Yhteistyö tehostetussa ja erityisessä tuessa

Oppimisen tukeen liittyvät asiat on kuvattu opetussuunnitelman kohdassa 7. ”Oppimisen ja koulunkäynnin tuki”

Yhteistyö joustavassa perusopetuksessa

Joustava perusopetus pohjautuu opetussuunnitelman perusteisiin. Se on suunnattu 7.-9. luokkien oppilaille. Oppilaan koulunkäynnin kokonaisvaltainen suunnittelu, toteutus, seuranta ja arviointi tehdään monialaisesti yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa.

Yhteistyö sairaalaopetuksessa

Sairaalakoulujakso sovitaan määräajaksi. Arvio sairaalakoulujakson tarpeellisuudesta tehdään yhteistyössä huoltajan, oppilaan oman koulun, sairaalakoulun ja hoidon edustajien kanssa.

Oppilaan tullessa tutkimuksiin tai hoitoon osastolle neuvotellaan koulun opettajien kanssa kouluun liittyvistä kysymyksistä. Opetus suunnitellaan yksilöllisesti, omia oppikirjoja käyttäen ja yhteistyössä oman koulun opettajien kanssa. Sairaalaopetuksessa olon aikana tehdään koulun kanssa yhteistyötä opetussuunnitelman (ml.HOJKS) ja arvioinnin osalta.

Tutkimus- ja hoitojakson aikana tehdään yhteistyötä myös huoltajien ja hoitohenkilökunnan kanssa sekä koulu- että hoitoneuvotteluissa.

- **Opiskeluhoollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä**

Kurinpitorangaistuksia ovat kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen.

Yleensä ennen kirjallisen varoituksen antamista

- asia yksilöidään

- oppilasta kuullaan
- oppilasta ojennetaan
- asiasta ilmoitetaan huoltajille
- oppilaan kanssa käydään kasvatuskeskustelu
- oppilaalle määrätään jälki-istunto
- kaikki tehdyt toimenpiteet dokumentoidaan
- rehtorin virallinen hallintopäätös valitusosoituksin

Määräaikainen erottaminen

- määräaikaista erottamista edeltää kirjallinen varoitus
- asia yksilöidään
- oppilasta kuullaan
- huoltajille varataan tilaisuus tulla kuulluiksi
- tehdään suunnitelma oppimisen ja koulunkäynnin tueksi
- kaikki tehdyt toimenpiteet dokumentoidaan
- oppilaan erottamisesta enintään kolmeksi kuukaudeksi päättää sivistyslautakunta, päätös tehdään valitusosoituksin, *Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimesta vastaavassa toimielimessä jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta (24 § lastensuojelulaki)*

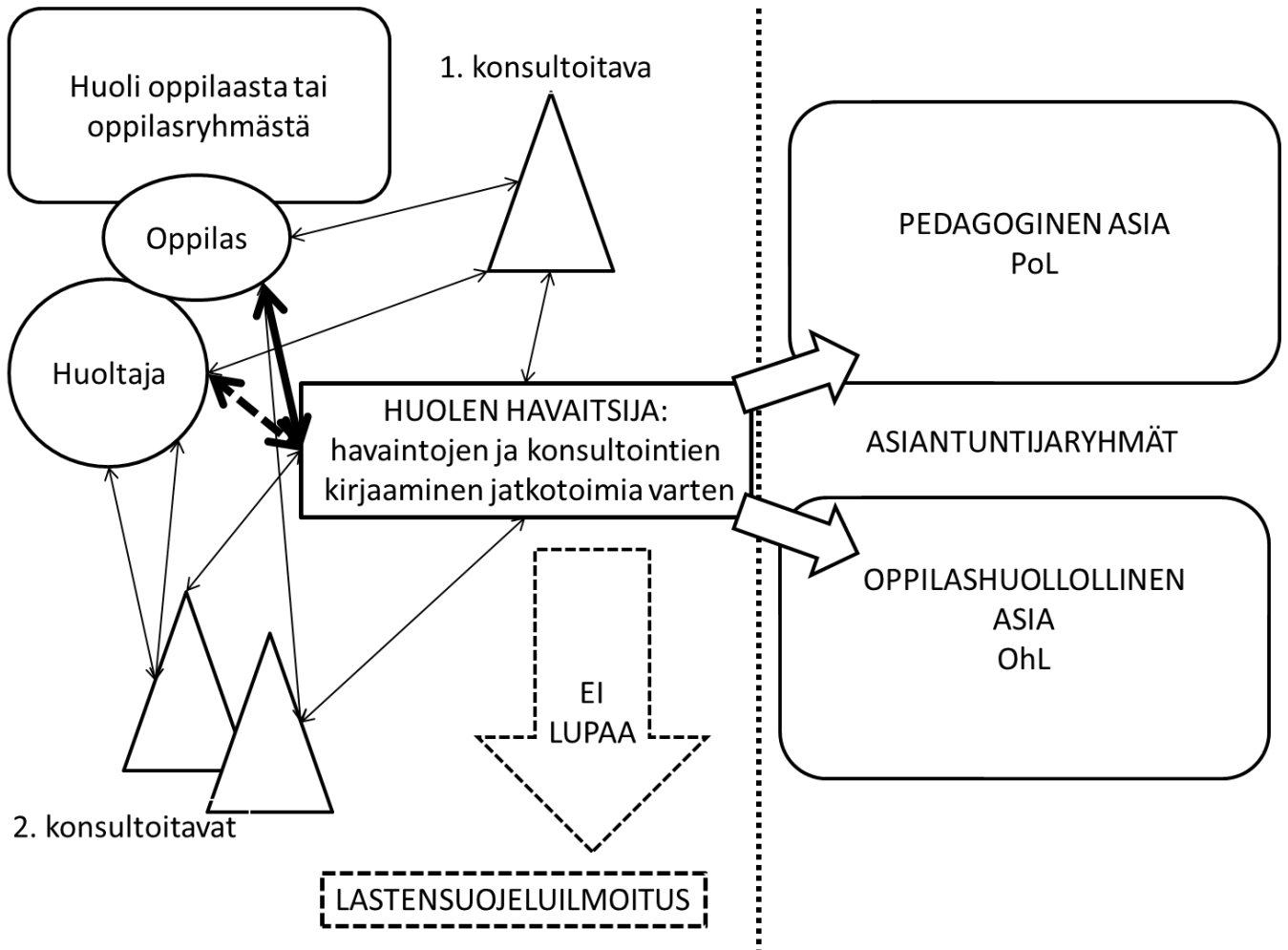
Oppilaalla on oikeus opiskeluhoollon palveluihin.

Luokanopettaja tai luokanohjaaja koordinoi oppilashuollon palvelut asianomaisten tahojen kanssa. Koulukuraattori tai kasvatusohjaaja on yhteydessä oppilaaseen ja antaa tarvittavaa tukea joko etäyhteyksin tai lähitapaamisena. Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tukiopetusta joko etänä tai lähitapaamisina. Kouluterveyspalvelut ovat oppilaan käytettävissä. Kouluruokailun järjestämisestä voidaan sopia ruokapalvelun kanssa esim. niin, että oppilas/huoltaja voi noutaa lähimmän koulun keittiöhenkilökunnalta etälounaspaketin esim. viikoksi kerrallaan.

- **Monialaisen Asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen**

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja eli luokanopettaja / luokanvalvoja / ryhmänohjaaja, erityisopettaja, oppilaanohjaaja, psykologi, kuraattori tai terveydenhoitaja. Vastuuhenkilö ja kirjaaaja valitaan ryhmän jäsenten keskuudesta. Vastuuhenkilön tehtävänä on vastata kaikkien ryhmän jäsenten toimenpiteiden kirjautumisesta opiskeluhooltokertomukseen.

Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi edellyttää oppilaan tai huoltajan suullista suostumusta. Yksilöity kirjallinen suostumus tarvitaan, kun asiantuntijaksi kutsutaan koulun ulkopuolinen henkilö tai oppilaan läheinen.

Kuva 2. Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittely opiskeluhuollossa.

- **Opiskeluhoultokertomusten laatiminen ja säilytys**

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhoultokertomus. Vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhoultokertomukseen. Kirjauksia tekevät tarvittaessa myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, ja se etenee aikajärjestyksessä.

Kertomukseen kirjataan

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhohtokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhohtokertomukset sekä muut opiskeluhoollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhohtorekisteriin (Wilma/koulun/päiväkodin arkisto). Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Rekisteristä vastaa sivistystoimenjohtaja koulutuksen järjestäjän tasolla, yksikön esimies yksikkötasolla. Vastuuhenkilöitä voi olla useita, jos rekisteriin kuuluvia asiakirjoja säilytetään koulujen omissa lukollisissa tiloissa. Opiskeluhohtorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta, ovat salassa pidettäviä.

Terveystenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhohtotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti opiskeluhoollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Salassapito

Opiskeluhohtotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä²². Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi. Salassa pidettäviä ovat muun muassa tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, tervetdentilasta ja vammaisuudesta. Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin

²² Perusopetuslaki (642/2010) § 40, Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)§ 24

sisältyvät tiedot. Opiskeluhuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset ovat salassa pidettäviä. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin poikkeuksellisesti sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.²³

Oppilaan opiskeluhoitotyöhön osallistuvilla on oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja tämän lain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan pyytää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja myös muilta tahoilta²⁴. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä²⁵.

Välttämättömillä salassa pidettävillä tiedoilla tarkoitetaan oppilaskohtaisia tietoja, jotka opettajan on perusteltua saada tietää opetustyön suunnittelemiseksi, koulutyön tueksi sekä oppilaan ja kouluyhteisön turvallisuuden takaamiseksi. Tiedot ovat opetusjärjestelyjen kannalta oleellisia, merkittäviä ja ajankohtaisia. Tiedon luovuttaminen harkitaan aina tapauskohtaisesti. Tiedot on annettava viipymättä ja salassapitosäännösten estämättä. Tiedon luovuttaja joutuu aina harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon.

Huoltajan suostumus pyritään aina hankkimaan yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen, vaikka siihen olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste.

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden, heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

- **Yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa²⁶**

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

²³ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta § 24

²³ Perusopetuslaki (642/2010) § 40

²⁴ Perusopetuslaki (642/2010) § 41

²⁵ Perusopetuslaki (642/2010) § 40

²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom 3-kohta

Koulukohtaisessa opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan opiskeluhoollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiksi.

- **Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi**

Toimintakäytännöistä sovitaan tapauskohtaisesti, kun yksittäisen oppilaan tai nimetyn ryhmän asiassa tehdään yhteistyötä nuorisotoimen, lastensuojelun, erikoissairaanhoidon ja poliisin kanssa (Ankkuri-tiimi, kuvaus / yhteystiedot Liite 8).

Toimintakäytännöistä tehdään yhteenveto, joka käydään läpi oppilaan/ryhmän sekä yhteistyökumppanin kanssa. Yhteenvedossa sovitaan vastuuhenkilöistä, tiedottamisesta, yhteisistä tavoitteista, tarvittavasta seurannasta sekä toiminnan päättymisestä.

Oppilaiden ja huoltajien edustajat (esim. oppilaskunnan ja vanhempainyhdistyksen hallitusten jäsenet) osallistuvat yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän kokouksiin. Opiskeluhooltosuunnitelma ja siihen liittyvät muut suunnitelmat ja toimintamallit sekä esim. säännöllisesti tehtävien kouluviihtyvyyteen ja hyvinvointiin liittyvien kyselyjen tulokset käsitellään oppilaskunnan ja vanhempainyhdistyksen hallitusten kokouksissa. Oppilaat ja huoltajat osallistuvat myös yhteisöllisen opiskeluhoollon ja erilaisten kouluyhteisön hyvinvointia edistävien tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Opiskeluhoollon periaatteista ja toimintamalleista tiedotetaan opetushenkilöstöä, oppilaita, sekä huoltajia Wilman kautta ja muissa koulun tiedotteissa ja huoltajatapaamisissa. Yhteistyökumppaneita tiedotetaan tilanteen mukaan esim. yhteistyötapaamisissa tai tiedotteilla/ viesteillä.

Yhteisölliseen työhön osallistuu koko koulu opetus- ja muu henkilöstö. Koulun rehtorin / johtajan johdolla heidät perehdytetään opiskeluhooltosuunnitelmaan ja siihen liittyviin toimintamalleihin. Suunnitelmat käydään läpi vuosittain.

Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen²⁷

Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Savonlinnassa opiskeluhoollon toteutumista kaikilla kouluasteilla seuraa koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon ohjausryhmä. Koulukohtaista opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamista valvoo yhteisöllinen, koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä ja sitä arvioidaan koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Koulun opiskeluhooltohenkilöstö seuraa opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista lukuvuoden aikana. Säännöllisten kyselyjen avulla kerätään tietoja mm. kouluviihtyvyydestä, kiusaamistilanteista, terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioita.

²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom 5-kohta

Wilmassa seurataan poissaoloja. Opiskeluhoollon henkilöstö pitää kirjaa omista asiakastapaamisista.

Saatujen tietojen perusteella arvioidaan opiskeluhoollasuunnitelman toteutumista ja suunnitellaan tarvittavia toimenpiteitä mahdollisten ongelmakohtien ratkaisemiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen. Palautetta kysytään myös oppilailta ja huoltajilta, sekä yhteistyötahoilta. Tuloksista tiedotetaan mm. Wilman ja koulun tiedotteiden avulla. Savonlinnassa mm. poissaoloista ja KaMu toiminnasta sekä kouluterveyskyselyjen ja seudullisen arvioinnin tuloksista tiedotetaan vuosittain myös sivistyslautakuntaa.

Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen opiskeluhoollopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Näitä toimenpiteitä on kuvattu luvussa 2. Päiväkotij- ja kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi.

Savonlinnan kaupungin suunnitelmat ovat Opiskeluhoollasuunnitelman liitteinä. Yksikkökohtaiset suunnitelmat ovat Wilmassa osana lukuvuosisuunnitelmaa.

Liitteet / linkit

1. Koulun ulkopuoliset yhteistyötahot
2. Poissaoloihin ja myöhästelyihin puuttuminen Savonlinnan kaupungin perusopetuksessa
3. Tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen
4. KaMu (Kaikki Mukaan) kiusaamisen vastaisen toiminnan malli
5. Kriistitoimintamalli
6. Laajoihin terveystarkastuksiin sisältyvä lomake huoltajan, oppilaan ja opettajan täytettäväksi
7. Erityisruokavaliolomake
8. Ankkuri-tiimi
9. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma Etelä-Savo 2022-2023 /Savonlinna

Yksikkökohtaiset opiskeluhoollasuunnitelmat.

HUOM. LINKIT AVAUTUVAT UUTEEN VÄLILEHTTEEN CTRL+KLIKKAUS

LIITE 1 Koulun ulkopuoliset yhteistyötahot (linkki)

[Koulun ulkopuoliset yhteistyötahot](#)

LIITE 2

[Savonlinnan kaupungin poissaolomalli](#) (linkki)

Seudullisen opetussuunnitelman luku 5 (linkki)

LIITE 3 Tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen **linkki tai liite**

suunnitelman pohjana mm.

[Savonlinnan kaupungin tasa-arvo-ohjelma](#)

[Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus](#)

[Lapsen oikeuksien julistus](#)

[Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa](#)

LIITE 4 Kaupungin KaMu (KaikkiMukaan)- toimintamalli kiusaamisen ehkäisemiseen

[KaMu](#)

LIITE 5 Kriisitoimintamalli

sekä Kaupungin kriisitoimintamalli ja -suunnitelma (linkit)

[Savonlinnan koulujen kriisitoimintamalli](#)

[Savonlinnan koulujen kriisisuunnitelma](#)

LIITE 6 Laajoihin terveystarkastuksiin sisältyvä lomake huoltajan, oppilaan ja opettajan täytettäväksi (linkki)

http://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon tueksi/lomakkeet/lomakkeet_koulu_ja_opiskeluterveydenhuoltoon#Esitietolomakkeet

Palautus kouluterveydenhoitajalle / luokan opettajalle, joka toimittaa kaikki yhdessä th:lle

LIITE 7 Erityisruokavaliolomake

LIITE 8 Ankkuri-tiimi (linkit)

[Itä-Suomen poliisilaitos Ankkuritiimi](#)

[Ankkuritiimi Savonlinna](#)

LIITE 9 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma Savonlinna 2022-2023 (linkki)

[Etela-Savon-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-2022-2023-2.pdf \(savonlinna.fi\)](#)